

E. O.

"De Pythagore à Auclide. Contribution à l'histoire des mathématiques préeuclidiennes", Paul-Henri Michel, Paris 1950 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 1/3, 635-636

1956

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tyki i omówienia Bibliografii przez specjalistów, którym mają służyć, wykażą w najbliższej przyszłości, o ile założenie komitetu redakcyjnego było słuszne.

Należy się bowiem spodziewać, że typ pracy, jakim jest wydawnictwo Bibliografii Analitycznej, stanie się wkrótce nieodłącznym narzędziem w warsztacie pracy każdego uczonego (w najbliższym czasie będą już podawane najnowsze publikacje w zakresie danej gałęzi nauki) i że dziś w nowych warunkach pracy naukowej nie będą aktualne gorzkie słowa redakcji „Sprawozdań”, drukowane po kilkuletnim doświadczeniu: „...Wszelako poparcie przez ogół nie szło w parze z uznaniem przez krytykę, wyrażonym dla celu jego, i gdyby było wolno sądzić z liczby czytelników, dla których nasza praca była pożyteczna, należałoby wnioskować, że na „Sprawozdanie“ jest w naukowym piśmiennictwie naszym za wcześnie..“

Polska Bibliografia Analityczna ukazuje się w seriach, które referują prace z zakresu nauk matematyczno-fizycznych, przyrodniczych oraz niektórych działów techniki. W dziedzinie astronomii i biologii zostanie uwzględnione również piśmiennictwo popularnonaukowe. Dotychczas ukazały się serie: astronomia i geodezja, chemia, biologia, fizyka, geologia, geografia, matematyka, mechanika. W niedalekiej przyszłości ukazać się dalsze zeszyty i dalsze serie.

W skład komitetu redakcyjnego wchodzi: Michał Łunc (przewodniczący), Wiktor Kemula, Czesław Nowiński, Jerzy Nowiński, Edward Passendorfer, Zenon Rogoziński, Eugeniusz Rybka, Roman Sikorski, Edward Stenz, Aniela Szwajczerowa, Jan Weyssenhoff Ponadto każda seria ma swego odrębnego redaktora.

Helena Csorba

Notatki bibliograficzne

Paul-Henri Michel, *De Pythagore à Euclide. Contribution à l'histoire des mathématiques préeuclidiennes*. Société d'édition „Les Belles Lettres“, Paris 1950, s. 699.

Punktem wyjścia dla autora tego grubego i bogato udokumentowanego tomu były greckie poszukiwania liczbowych, arytmetycznych kanonów piękna. Taki punkt wyjścia prowadzi oczywiście do idealistycznych koncepcji o matematyce greckiej jako o nauce, która zerwawszy z praktycyzmem początków matematyki dawnych cywilizacji Wschodu tworzy teorie „całkowicie oparte o rozumowanie“ (s. 20) i nie dba o zastosowania praktyczne.

Pomimo takiego sztucznego i fałszywego oderwania rozwoju matematyki od potrzeb praktyki technicznej i rozwoju innych nauk, książka Michela może być pożyteczna dzięki zgromadzeniu i starannemu usystematyzowaniu wielkiej ilości faktów.

Książka dzieli się na dwie wielkie części. Pierwsza ujęta jest bio-bibliograficznie i zawiera przegląd głównych źródeł, zestawienie szkół matematycznych od Talesa do Euklidesa oraz katalog matematyków przedeuklidesowych.

Druga część omawia rozwój poszczególnych problemów matematycznych, specjalnie wiele miejsca poświęcając problemowi złotego podziału, jako ściśle związanemu z punktem wyjścia autora książki.

E. O.

H. E. Fierz-David, *Die Entwicklungsgeschichte der Chemie*. II wyd. Verlag Birkhäuser, Basel 1952, s. XV + 429.

Książka wybitnego profesora Politechniki w Zurichu wydana została jako drugi tom serii „Nauka i Kultura“. Przeznaczona jest więc — jak i cała seria — zarówno dla specjalistów, jak i dla laików. Wynika stąd popularny, nie przeładowany wzorami i fachowymi wyrażeniami tok relacji autora.

Zastrzegając się, że eksperymentalna chemia współczesna nie ma nic wspólnego ze spekulacjami alchemicznymi, uważa jednak autor, że mówiąc o historii chemii nie można spekulacji tych ominąć, gdyż aż do okresu Oświecenia ciążyły one w istotny sposób na rozwoju nauki. Dlatego też symbolom i mistyce alchemicznej poświęcony jest obszerny paragraf. Główne źródła rozwoju chemii widzi jednak autor w praktyce technologicznej i związku teorii z praktyką poświęca w swym dziele wiele miejsca. Obszerny więc rozdział dotyczy współczesnej chemii stosowanej.

Jak to się często dzieje u pisarzy krajów zachodnich, wkład do nauki uczonych słowiańskich jest i tu przemilczany lub ograniczony do minimum. Nie wspomina więc Fierz-David ani jednego nazwiska polskiego, a z uczonych rosyjskich wymieniony jest jedynie Mendelejew. Uderza w szczególności pominięcie Łomonosowa. Króciutki paragraf poświęcony jest natomiast początkom chemii chińskiej i hinduskiej.

E. O.

Luigi Puccianti, *Storia della Fisica*. Ed. Felice Le Monnier, Firenze 1951, s. 140.

Książka stanowi w zasadzie pracę popularnonaukową, przeznaczoną dla czytelnika na wysokim poziomie. Zawiera ona rozdziały poświęcone historii następujących działów fizyki: mechaniki, akustyki, nauki o ciepłe, nauki o elektryczności oraz (rozdział końcowy) o tendencjach rozwojowych fizyki współczesnej. Historię poszczególnych działów fizyki omawia autor począwszy od czasów, w których stały się one nauką we współczesnym tego słowa znaczeniu, jak np. historię mechaniki rozpoczyna on nie od starożytności, lecz dopiero od czasów Galileusza. Zaletą książki jest dążenie do syntetycznego przedstawienia historii fizyki.

W. S.